

*Nie takie niskie zarobki sędziów
w Polsce*

Aneta Citko

Nie takie niskie zarobki sędziów w Polsce

Synteza

- Polski sędzia w sądzie rejonowym, czyli w początkach swojej kariery, zarabia przeciętnie 10410,33 zł, a w sądzie apelacyjnym, posiadając już odpowiednie doświadczenie i staż pracy, 15503,11 zł.
- Od wynagrodzenia sędziów nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne, co powoduje, że ich rzeczywista wypłata jest wyższa od wypłaty innego pracownika zarabiającego brutto tę samą kwotę.
- Oprócz wynagrodzenia zasadniczego sędziowie otrzymują dodatki funkcyjne i za długoletnią pracę, które stanowią istotną część ich wynagrodzeń. Co ciekawe, dodatki funkcyjne w polskich sądach otrzymuje aż 40 proc. sędziów, więc nie jest to wyjątkowy przywilej.
- Sędzia zarabia zdecydowanie więcej od „przeciętnego Kowalskiego”, także w Warszawie. Zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Warszawie różnica między przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem brutto a przeciętnym wynagrodzeniem sędziów wyniosła we wrześniu 2014 roku, odpowiednio dla sędziów sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych, 5416,67 zł, 8191,93 zł i 10509,45 zł.
- Nawet porównanie z zarobkami najwyższych organów samorządowych lub rządowych władz wykonawczych nie potwierdza tezy, że zarobki sędziów są w Polsce wyjątkowo niskie. Minister może maksymalnie zarabiać 14520,31 miesięcznie, a więc mniej niż przeciętny sędzia sądu apelacyjnego.
- Zarobki polskich sędziów nie odstają też od zarobków sędziów w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, co obrazuje porównanie średniej krajowej pensji brutto do pensji rozpoczynającego pracę sędziego. Według tego wskaźnika polski sędzia proporcjonalnie zarabia tyle, co przykładowo sędzia w Chorwacji czy w Danii, a także prawie dwukrotnie więcej niż sędzia francuski czy szwedzki.
- Wysokość sędziowskich zarobków ustalona jest ustawowo. Sędzia w przeciwieństwie do wielu osób działających na rynku, w tym do adwokatów, nie musi się więc bać, że z uwagi na czynniki zewnętrzne jego zarobki w następnym miesiącu będą zdecydowanie niższe.
- Sędziowie nie są objęci powszechnym systemem emerytalnym. Po przejściu w stan spoczynku mają prawo do uposażenia w wysokości 75 proc. wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat, pobieranych na ostatnio zajmowanym stanowisku. Takie minimalne uposażenie to dzisiaj 5554,24 zł, a maksymalne 10501,58 zł.

1. Wprowadzenie

Temat zarobków polskich sędziów powraca w mediach z dużą regularnością. Zwolennicy podwyżek, czyli w dużej mierze sami sędziowie, uważają, że są one niezbędne dla zapewnienia prestiżu zawodu, który, jak mówiła w niedawnym wywiadzie prof. Małgorzata Gersdorf - I prezes Sądu Najwyższego, polega na pełnieniu misji, a nie tylko na wykonywaniu pracy w ramach stosunku pracy. W rzeczywistości jednak sędziowie wcale nie zarabiają tak mało, jak mogłoby to wynikać z wypowiedzi przedstawicieli tego zawodu.

Trudno nie zgodzić się ze stwierdzeniem, że sędzia odgrywa ważną rolę w demokratycznym społeczeństwie. Konieczne jest zapewnienie mu takich zarobków, które będą odpowiadać jego umiejętnościom i wiedzy niezbędnym przy orzekaniu w niekiedy skomplikowanych sprawach sądowych oraz zapewnią ochronę przed naciskami mogącymi zagrozić niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Problemem jest jednak wyliczenie kwoty, która da takie gwarancje. Z oczywistych względów za jak najwyższymi zarobkami opowiadają się sami sędziowie (przykładowo sędzia Jan Sobolewski, który w niedawno opublikowanym artykule, stwierdził, że sędziowie wcale nie są dobrze opłacani, bo często odchodzą do innych zawodów¹). Przeciwno jest duża część opinii publicznej, często niezadowolona z działalności sądów, a także rządzący, dla których wyższe wynagrodzenia sędziów oznaczają większe wydatki z budżetu państwa.

Czy wynagrodzenia otrzymywane przez polskich sędziów są naprawdę takie niskie i nie odpowiadają godności zawodu? W Polsce sędzia sądu rejonowego w 2014 roku zarabia, zależnie od lat pracy, od 7405,65 zł do 9031,28 zł, sądu okręgowego od 8525,52 zł do 10548, 53, a sądu apelacyjnego od 9934,40 zł do 11668, 41 zł. Co bardzo ważne, do tej podstawowej pensji dochodzą dodatki, funkcyjny oraz za długoletnią pracę, stanowiące istotną część zarobków sędziów. Dodatkowo, sędziowie po zakończeniu kariery otrzymują uposażenie kilkakrotnie wyższe od przeciętnej emerytury. Warto również zauważyć, że na tle innych państw europejskich, a także w porównaniu do zarobków przedstawicieli innych zawodów w Polsce, wynagrodzenia polskich sędziów prezentują się całkiem dobrze.

¹ J. Sobolewski, *Balcerowicz między plotką a kompromitacją* [w:] *Rzeczpospolita*, 27.08.2014

2. Poszczególne składniki zarobków sędziego i ich wysokość

Wynagrodzenie zasadnicze sędziego, zgodnie z ustawą o ustroju sądów powszechnych, określa się poprzez pomnożenie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale poprzedniego roku przez odpowiedni mnożnik², którego wysokości dla sędziów poszczególnych sądów przedstawia tabela.

Tab. 1 Mnożniki ustalania wynagrodzeń sędziego

Sędziowie Sądów Rejonowych	2,05 do 2,5
Sędziowie Sądów Okręgowych	2,36 do 2,92
Sędziowie Sądów Apelacyjnych	2,73 do 3,23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych ze zm, art. 91.

Aby przejść do wyższej stawki wynagrodzenia, sędzia musi przepracować 5 lat na danym stanowisku sędziowskim. Jak już wspomniano, wynagrodzenie zasadnicze waha się między 7405,65 zł a 11668,41 zł. Warto również pamiętać, że **od wynagrodzenia sędziów nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne**, co powoduje, że wypłata otrzymywaną przez nich „do ręki” jest zdecydowanie wyższa od wypłaty „nie-sędziego” zarabiającego brutto tyle samo. W wypadku najniższego możliwego wynagrodzenia, czyli takiego, jakie otrzymuje sędzia rozpoczynający swoją pracę, różnica ta wynosi ok. 796 zł. W przypadku sędziego znajdującego się w najwyższej stawce wynagrodzenia, a więc którego wynagrodzenie zasadnicze wynosi 11668,41 zł, różnica między jego wynagrodzeniem netto, a wynagrodzeniem netto innej osoby podlegającej „normalnemu” składkowaniu, wyniesie ponad 1000 zł, co obrazuje poniższa tabela.

Tab. 2 Wynagrodzenia brutto i netto sędziów i innych pracowników zatrudnionych na umowę o pracę

	Sędzia	Inny pracownik
Brutto	11668	11668
Netto	8866,98	7799,36
Różnica	1067, 62	

² Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych ze zm., art.91

Oprócz wynagrodzenia zasadniczego sędziowie pełniący funkcje wymienione w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 czerwca 2009 r.³ otrzymują również dodatki funkcyjne i za długoletnią pracę. Ich wysokość oblicza się poprzez pomnożenie przeciętnego wynagrodzenia z drugiego kwartału poprzedniego roku przez odpowiedni mnożnik. Rozporządzenie wskazuje minimalną i maksymalną wartość mnożnika. Wysokość dobiera się dla niektórych funkcji w zależności od liczby stanowisk sędziowskich, asesorskich i referendarskich w danej jednostce organizacyjnej (czyli w zależności od jej wielkości), a dla pozostałych w zależności od zakresu obowiązków z funkcją związanych. Wysokość dodatków z tytułu pełnienia przykładowych funkcji w roku 2014 przedstawia poniższa tabela.

Tab. 3 Wysokość dodatków otrzymywanych przez sędziów za pełnione funkcje

Funkcja	Wysokość dodatku
Prezes sądu apelacyjnego	1445- 3973, 76
Wiceprezes sądu okręgowego	1264,38-2890,01
Rzecznik dyscyplinarny	2890,01
Kierownik ośrodka zamiejscowego	1083,75-1986,88
Kierownik sekcji w sądzie rejonowym	541,88- 1264,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 czerwca 2009 r. w sprawie funkcji oraz sposobu ustalania dodatków funkcyjnych przysługujących sędziom ze zm.

Co ciekawe, jak wynika z danych Ministerstwa Sprawiedliwości, **dodatki funkcyjne otrzymuje ponad 40 proc. sędziów**. Nie są to więc „przywileje” wąskiej grupy osób zajmujących kluczowe stanowiska w wymiarze sprawiedliwości.

³ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 czerwca 2009 r. w sprawie funkcji oraz sposobu ustalania dodatków funkcyjnych przysługujących sędziom ze zm.

Tab. 4 Udział sędziów funkcyjnych w ogólnej liczbie sędziów według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku

Wyszczególnienie	Liczba sędziów (wg limitu etatów)	Liczba sędziów zajmujących stanowiska funkcyjne	Udział sędziów funkcyjnych w ogólnej liczbie sędziów
Sądy powszechne - ogółem	10 448	4 201	40,2%
Sądy rejonowe	7 001	2 843	40,6%
Sądy okręgowe	2 931	1 159	39,5%
Sądy apelacyjne	516	199	38,6%

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Departament Sądów, Organizacji i Analiz Wymiaru Sprawiedliwości

Obok dodatku funkcyjnego sędziowie mogą otrzymywać też dodatek za długoletnią pracę. Jak mówi ustawa o ustroju sądów powszechnych, wynosi on począwszy od szóstego roku pracy 5 proc. wynagrodzenia zasadniczego i wzrasta po każdym roku o 1 proc., aż do osiągnięcia 20 proc. wynagrodzenia zasadniczego⁴. Na przykład sędzia sądu rejonowego w szóstym roku pracy z tytułu tego dodatku otrzymuje miesięcznie o 391,96 zł więcej, a sędzia sądu apelacyjnego znajdujący się w najwyższej stawce wynagrodzenia zasadniczego aż o 2333,68 zł więcej.

Jakie są więc rzeczywiste zarobki sędziów? Z danych udostępnionych przez Departament Budżetu i Efektywności Finansowej Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że przeciętnie sędzia sądu rejonowego w roku 2013 zarabiał 10 410,33 zł, okręgowego 13 185,59 zł, a apelacyjnego 15 503,11 zł. Zarobki te systematycznie rosną. Zgodnie ze wspomnianymi danymi od 2011 roku do 2013 roku wzrosły one, odpowiednio do szczybla, o 1009,24 zł, o 1208,51 zł i o 1631,35 zł. Jest to skutek powiązania sędziowskiego wynagrodzenia ze średnią płacą z drugiego kwartału poprzedniego roku. Warto tutaj zauważyć, że wzrost zarobków sędziów jest niezależny od ich efektywności, a stanowi rezultat rozwoju całej krajowej gospodarki. Na marginesie można więc stwierdzić, że usprawnienie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości byłoby korzystne również dla samych sędziów, gdyż przykładowo krótsze procesy wpłynęłyby pozytywnie na aktywność w sektorze przedsiębiorstw, a co za tym idzie, na szybkość rozwoju gospodarki.

⁴ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych ze zm., art.91

3. Zarobki sędziów na tle zarobków w innych zawodach w Polsce oraz zarobków sędziów w Europie

Ocena rzeczywistych zarobków sędziów wymaga także porównania ich do wynagrodzeń otrzymywanych przez osoby wykonujące inne zawody. Zgodnie z ostatnimi danymi Urzędu Statystycznego w Warszawie średnie miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w tym mieście wyniosło we wrześniu 2014 roku 4993,66zł⁵. **Zarobki sędziów przekraczają więc zdecydowanie zarobki statystycznego Jana Kowalskiego nawet w mieście, w którym są one najwyższe w kraju.** Warto przy okazji zwrócić uwagę na fakt, że w innych regionach Polski różnica między średnimi zarobkami a zarobkami sędziego będzie jeszcze lepiej widoczna. Zarobki sędziego nie są zależne od lokalizacji sądu, za to średnia płaca jest inna w różnych regionach. Widać to choćby na przykładzie województwa warmińsko-mazurskiego, w którym zarobki dochody należą do najniższych w Polsce. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło tam w lipcu 2014 roku zaledwie 3216,34 zł brutto⁶. Początkujący sędzia zarabia tam w sądzie rejonowym 7405,65 zł, jak w każdym innym sądzie rejonowym w Polsce, a więc ponad dwukrotnie więcej. Dodatkowo, sądy rejonowe znajdują się często w niedużych miejscowościach, w których przeciętne zarobki są niższe niż średnie wojewódzkie. Przykładowo, przeciętne miesięczne wynagrodzenie w 2012 roku w Nowym Mieście Lubawskim, w którym znajduje się również sąd rejonowy, wynosiło 2738,13 zł⁷. Wyraźnie widać zatem, że zarobki sędziów w takich miastach plasują się zdecydowanie powyżej średniej powiatowej.

Warto również pokusić się o porównanie zarobków sędziów z zarobkami przedstawicieli innych zawodów prawniczych. W swojej wypowiedzi dla „Rzeczpospolitej” prof. Małgorzata Gersdorf i prof. Roman Hauser stwierdzili, że „nikt nie pomyślał, by wynagradzać sędziów jak najlepszych adwokatów, notariuszy, a nawet komorników, z których powinni rekrutować się doświadczeni sędziowie”, czyli żeby otrzymywali pensję kilkunastokrotnie większą. Nie jest to odosobnione stanowisko - często słychać głosy oburzenia, że sędzia, którego zawód jest przecież wyjątkowo prestiżowy, zarabia zdecydowanie mniej od adwokata. Warto jednak zastanowić się, czy naprawdę zarobki sędziów wypadają w porównaniu z zarobkami adwokatów tak źle? Nie można zaprzeczyć, że zdarzają się prawnicy „nie-sędziowie”, którzy zarabiają dużo więcej, jednak jest to uwarunkowane długim stażem pracy, doświadczeniem i wyrobioną opinią na temat ich skuteczności. Wynagrodzenie w wysokości kilkudziesięciu tysięcy złotych miesięcznie nie jest więc udziałem każdego adwokata, lecz jedynie najlepszych spośród nich. Jak wynika z przeprowadzonego przez Sedlak&Sedlak Ogólnopolskiego Badania

⁵ Dane Urzędu Statystycznego w Warszawie, dostępne na stronie <http://warszawa.stat.gov.pl/>

⁶ Dane Urzędu Statystycznego w Olsztynie, dostępne na stronie <http://olsztyn.stat.gov.pl/>

⁷ Dane Urzędu Statystycznego w Olsztynie dostępne na stronie <http://olsztyn.stat.gov.pl/dane-o-województwie/powiaty-858/praca-dochody-ludnosci---powiaty-2013-943/> w raporcie „Rynek pracy”

Wynagrodzeń, jedynie 25 proc. adwokatów zarabia powyżej 10500 zł miesięcznie, przy czym jednocześnie 25 proc. zarabia w miesiącu mniej niż 4600zł⁸(warto porównać te dane z już wspomnianym wynagrodzeniem początkującego sędziego, które wynosi 7405,65 zł, a więc więcej niż zarobki dużej części adwokatów). Zróżnicowanie zarobków w zawodzie adwokata zależy od wielu czynników: miejsca pracy, wielkości miejscowości, specjalizacji zawodowej, a także od stażu pracy i doświadczenia. Początkujący adwokat nie zarobi tyle, ile osoba zajmująca się taką działalnością z sukcesami od wielu lat. Analogicznie, nieuzasadnione jest twierdzenie, że każdy z sędziów powinien zarabiać tyle, co najlepsi z adwokatów, z uwagi na fakt, że sędziowie rozpoczynający swoje kariery, podobnie jak początkujący przedstawiciele innych zawodów prawniczych, też są niedoświadczeni, popełniają błędy i w rzeczywistości dopiero „uczą się” wykonywania swojego zawodu. Biorąc pod uwagę zróżnicowanie zarobków w innych zawodach prawniczych można również zadać pytanie, czy wynagrodzenia sędziów nie powinny zależeć w większej mierze od ich doświadczenia i skuteczności.

Ciekawym punktem odniesienia do zarobków sędziów są zarobki przedstawicieli władz lokalnych i centralnych. Nie ulega wątpliwości, że prezydenci miast, marszałkowie województw czy ministrowie również wykonują ważne, prestiżowe i odpowiedzialne zawody, istotne dla odpowiedniego funkcjonowania państwa. Zgodnie z ustawą o pracownikach samorządowych ich pensje nie mogą przekraczać siedmiokrotności kwoty bazowej określonej w ustawie budżetowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe⁹. Do tego limitu wliczają się prawie wszystkie dodatki (np. za wieloletnią pracę), z wyłączeniem jedynie nagrody jubileuszowej i dodatkowej pensji rocznej (tzw. trzynastki). W ustawie budżetowej na rok 2014 wspomniana kwota bazowa została ustalona na 1766,46 zł¹⁰, a więc zarobki wymienionych osób nie mogą miesięcznie przekraczać 12365,22 zł. **Wynagrodzenia sędziów są zatem porównywalne do zarobków najwyższych organów samorządowych władz wykonawczych, a nierzadko nawet i wyższe** (jak wynika z przytoczonych już danych, przeciętnie w 2013 roku sędzia sądu okręgowego zarabiał 13183,59 zł, a apelacyjny 15503,11 zł). Nie ma też dużej różnicy między wynagrodzeniami sędziów a wynagrodzeniami ministrów oraz Prezesa Rady Ministrów. Wynagrodzenia te składają się z wynagrodzenia zasadniczego, dodatku funkcyjnego i dodatku za wieloletnią pracę. Wysokość ich zarobków określa *rozporządzenie Prezydenta RP w sprawie szczególnych zasad wynagradzania osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe*¹¹. I tak wynagrodzenie zasadnicze ministra stanowi 5,6-krotność określonej w ustawie budżetowej kwoty bazowej (dziś: 1766,46 zł), a dodatek funkcyjny jej

⁸ Dane dotyczące 3 ostatnich lat, pozyskane z narzędzia "Moja Płaca" na portalu www.wynagrodzenia.pl

⁹ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych ze zm.

¹⁰ Ustawa budżetowa na rok 2014 z dnia 24 stycznia 2014 r., art.9

¹¹ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 lutego 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad wynagradzania osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe

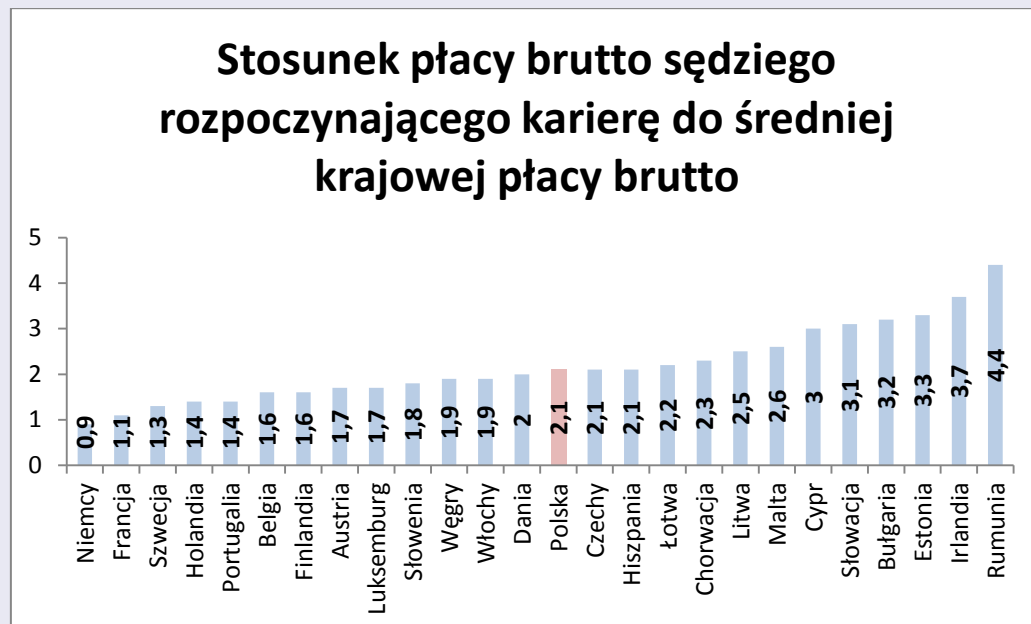
1,2-krotność. W odniesieniu do premiera te mnożniki wynoszą odpowiednio 6,2 i 2. Wynagrodzenie zasadnicze ministra wraz z dodatkiem funkcyjnym wynosi więc 12541,87 zł, a premiera 14484,97. Do tego dochodzi dodatek za wieloletnią pracę, wynoszący od 5 proc. (po 5 latach pracy) do 20 proc. wynagrodzenia zasadniczego (po 20 latach pracy)¹², czyli dla ministra od 494,61 zł do 1978,44 zł, a dla premiera od 547,60 zł do 2190,41 zł. W związku z tym minister maksymalnie może zarabiać 14520,31 zł, a Prezes Rady Ministrów 16675,30zł. **Przeciętne wynagrodzenie sędziego sądu apelacyjnego jest zatem wyższe od wynagrodzenia ministra będącego naczelnym organem administracji państwowej, a także niewiele niższe (o około tysiąc złotych) od wynagrodzenia premiera.** Warto także zauważyć, że z wykonywaniem zawodu sędziego łączy się zdecydowanie większa stabilizacja zawodowa niż ta, która jest udziałem przedstawicieli władzy wykonawczej.

Przedstawiana analiza zarobków polskich sędziów byłaby niepełna bez odniesienia do zarobków sędziów w innych europejskich krajach. Bezcelowe okazałoby się porównanie kwotowe wysokości wynagrodzenia otrzymywanego przez sędziego w Polsce oraz sędziego w innym kraju z uwagi na różną siłę nabywczą pieniądza w państwach, w których realia społeczno-gospodarcze są diametralnie różne. Dlatego też posłużę się bardziej obiektywnym wskaźnikiem, a mianowicie porównaniem stosunku średniej pensji brutto sędziego na początku kariery do średniej krajowej pensji brutto w danym państwie. W danych opracowanych na podstawie raportu Europejskiej Komisji dla Efektywnej Sprawiedliwości (*the European Commission for the Efficiency of Justice*) z 2014 roku (a więc z danymi z roku 2012)¹³ przedstawiono, w jaki sposób kształtuje się ten stosunek w Polsce oraz w innych krajach Unii Europejskiej. Widać wyraźnie, że zarobki polskich sędziów nie odstają od zarobków sędziów za granicą. Proporcjonalnie podobne, a czasem nawet zdecydowanie niższe są wynagrodzenia nie tylko sędziów z naszego regionu (czyli przykładowo z Czech czy z Węgier), ale też sędziów w krajach zachodnich o ugruntowanej przez lata tradycji demokratycznej. Niewątpliwie, więcej zarabiają sędziowie między innymi w Wielkiej Brytanii, gdzie średnia płacy brutto sędziego rozpoczynającego karierę wynosi 3,8/4,2/5,1 w stosunku do średniej płacy krajowej. Jednak porównywanie ich wypłat do zarobków polskich sędziów mija się z celem, gdyż w Wielkiej Brytanii sędzią może zostać dopiero osoba mająca już określone prawnicze doświadczenie. Odnoszenie zarobków polskich sędziów do brytyjskich byłoby więc możliwe dopiero po zmianie obowiązującego w Polsce systemu rekrutacji sędziów.

¹² Ustawa z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych ze zm., art.22

¹³ Report on "European judicial systems Edition 2014 (2012 data): efficiency and quality of justice" dostępny na stronie http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2014/Rapport_2014_en.pdf

Wyk. 1 Stosunek płacy brutto sędziego rozpoczynającego karierę do średniej krajowej płacy brutto w krajach Unii Europejskiej (z pominięciem Grecji z powodu braku danych)

Źródło Report on "European judicial systems – Edition 2014 (2012 data): efficiency and quality of justice"

4. Dodatkowe przywileje sędziów

Poza wysokością wynagrodzenia należy zwrócić uwagę również na pewne przywileje dotyczące zawodu sędziego, które nie są udziałem przedstawicieli innych zawodów, w tym przedstawicieli pozostałych zawodów prawniczych. Z wykonywaniem zawodu sędziego wiąże się bowiem znaczna stabilizacja zawodowa. Zgodnie z Konstytucją sędzia powoływany jest przez prezydenta Polski na czas nieoznaczony, co oczywiście ma na celu zagwarantowanie sędziowskiej niezawisłości. Ponadto, możliwości rozwiązania i wygaśnięcia tego stosunku służbowego są ściśle ograniczone. Może to nastąpić jedynie, gdy sędzia sam zrzeknie się urzędu, gdy uprawomocni się orzeczenie sądu dyscyplinarnego o złożeniu sędziego z urzędu powodujące wygaśnięcie służbowego stosunku sędziowskiego (według danych Dziennika Gazety Prawnej kara złożenia z urzędu została w ubiegłym roku orzeczona tylko raz) albo orzeczenie sądu skazującego sędziego na środek karny pozbawienia praw publicznych lub zakaz zajmowania stanowiska sędziego oraz gdy sędzia utraci obywatelstwo polskie¹⁴. **Powołanie na stanowisko sędziego daje więc stabilizację zdecydowanie większą niż umowa o pracę na czas nieokreślony.** W dobie coraz powszechniejszych umów cywilnoprawnych czy

¹⁴ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych ze zm., art..68

samo-zatrudnienia, ta w praktyce prawie całkowita nieusuwalność ze stanowiska jest istotnym przywilejem sędziów. Dodatkowo, **nie są oni objęci powszechnym systemem emerytalnym**. Sędzia przechodzący lub przenoszony w stan spoczynku z powodu wieku, choroby lub utraty sił ma prawo do uposażenia w wysokości 75 proc. wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat, pobieranych na ostatnio zajmowanym stanowisku¹⁵. Są to więc kwoty kilkakrotnie wyższe niż przeciętne emerytury (wedle danych GUS w pierwszej połowie 2013 roku średnia emerytura w Polsce wynosiła 1954,92 zł¹⁶). Uposażenie również podwyższa się stosownie do zmian wysokości wynagrodzeń zasadniczych sędziów czynnych zawodowo, a więc wzrasta ono wprost proporcjonalnie do średniego wynagrodzenia w Polsce¹⁷. **Istotnym elementem stabilizacji będącej udziałem sędziów jest również fakt, że ich zarobki, w przeciwieństwie do zarobków w sektorze prywatnym, nie zależą od różnego rodzaju rynkowych czynników**. Sędzia zawsze otrzymuje taką wypłatę, jaka należy mu się zgodnie z ustawą, a sytuacja wszelkiego rodzaju przedsiębiorców, sprzedawców czy usługodawców zależna jest od wielu elementów. Rynek z różnych powodów może ulec załamaniu, co bezpośrednio przekłada się na zapotrzebowanie na ich towary czy usługi, a zatem też na ich dochody. Wydaje się, że właśnie ta stabilizacja może być powodem, dla którego część absolwentów prawa wybiera taką, a nie inną ścieżkę zawodową. Można przyjąć, że kandydaci na sędziów zdają sobie sprawę z tego, z czym wiąże się wybrana przez nich przyszłość, i z tego, że ich zarobki nie przekroczą pewnego pułapu. Całkiem prawdopodobne jest, że istotny czynnik decyzyjny stanowi rzadka dzisiaj pewność pracy, wysoka emerytura oraz brak wpływu zewnętrznych czynników na zarobki.

5. Wnioski

Podsumowując, na podstawie przeprowadzonej analizy nie można zgodzić się ze stwierdzeniem, że „sędzia w Polsce zarabia za mało”. Pensja zasadnicza zsumowana z dodatkami daje sędziemu sądu rejonowemu przeciętnie 10 410,33 zł miesięcznego wynagrodzenia, a sędziemu sądu apelacyjnego 15 503,11 zł. Również w porównaniu z zarobkami innych Polaków dochody sędziów plasują się na wysokiej pozycji, co jest jeszcze wyraźniejsze w odniesieniu do pensji netto (z uwagi na wspomniany fakt nieodprowadzania od wynagrodzenia sędziów składek na ubezpieczenie społeczne). Ich wypłaty są wyższe niż wypłaty większości zatrudnionych, w tym wysokich przedstawicieli władzy wykonawczej. Także porównanie z zarobkami sędziów w innych krajach ukazuje, że wynagrodzenia polskich sędziów mieszczą się w europejskim standardzie. Dodatkowo nie można zapominać o nieobecnej w innych profesjach stabilizacji zawodowej. Konstytucyjna zasada, zgodnie z którą sędziom powinno być zapewnione wynagrodzenie odpowiadające godności

¹⁵ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych ze zm., art.100

¹⁶ Dane Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, dostępne na stronie http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/rzesz/ASSETS_Renty_i_emerytury_2013.pdf

¹⁷ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych ze zm., art.100

urzędu oraz zakresowi ich obowiązków, została więc w Polsce spełniona. Fakt, że w samej Konstytucji RP zapisano, iż sędziom należy się godne wynagrodzenie, nie może być powodem zgłaszania przez tę grupę zawodową ciągłych żądań zwiększenia, i tak już wysokiego w porównaniu do wielu innych profesji, wynagrodzenia. Takie roszczenia są szczególnie nieuzasadnione w obliczu nadmiernego poziomu deficytu w finansach publicznych oraz faktu, że wiele wykształconych osób wykonujących inne równie istotne zawody zarabia znacznie mniej, mając przy tym jednocześnie mniejszą pewność bycia zatrudnionym w przyszłości.

Recenzent/ Marek Tatała

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Pomóż nam chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym.

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego i skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, poprzyj nasze działania swoim darem pieniężnym. Twój dar umożliwi nam działalność oraz potwierdza słuszność i skuteczność naszego wysiłku.

Każda darowizna jest dla nas ważna. Potrzebujemy zwłaszcza regularnego wsparcia. Zachęcamy do dokonywania nawet niewielkich, lecz regularnych wpłat.

Już dziś pomóż nam chronić wolność - obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju - FOR
Al. J. Ch. Szucha 2/4 lok. 20
00-582 Warszawa

Kontakt do autora analizy

Aneta Citko:
e-mail: akcitko@gmail.com

Dołącz do nas: facebook.com/FundacjaFOR